

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства

Кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. О.А. Устименко-Косоріч

« _____ » 20__ р.

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програми Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією
НН інституту культури і мистецтв
« 30 » серпня 2019 р.

Голова [signature] Руденко О.Ф.

Суми – 2019

Розробники:

Стахевич Олександр Григорович, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Руденко Олександр Федорович, викладач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Заболотний Іван Петрович, професор кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання, Заслужений діяч мистецтв України.

Карпенко Євген Віталійович, доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Корякін Олексій Олексійович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Фоломєєва Наталія Аркадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Тарапата-Більченко Лідія Григорівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Зуєв Сергій Павлович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Стахевич Галина Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Голяка Геннадій Петрович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Єрмоєнко Наталія Олександрівна, викладач кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданнях кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства та кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувачі кафедр:

Заболотний І.П., професор, заслужений діяч мистецтв України

(підпис)

Єременко О.В., доктор педагогічних наук, професор

(підпис)

Освітньо-професійною програмою підготовки магістра за спеціальністю 025 Музичне мистецтво передбачено комплексний кваліфікаційний екзамен з фаху як форму підсумкової атестації.

На кваліфікаційному екзамені магістранти мають: демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності; здійснювати виконавську інтерпретацію музичних творів відповідно до їх жанрово-стильового та художньо-образного контексту. Кваліфікаційний екзамен спрямований на виявлення рівня засвоєння набутих у процесі навчання компетентностей з музичного виконавства.

Кваліфікаційний іспит з фаху має комплексний характер та поділяється на декілька складових: виконання основної сольної концертної програми; перевірка теоретичних знань та практичних навичок з методики викладання фаху; виступ студента в якості диригента або концертмейстера.

Виконання екзаменаційної програми передбачає демонстрування володіння виконавською технікою, якості виконавської вимови та жанрово-стильової відповідності, інтонаційною та звуковою філігранністю виконання творів, акторською майстерністю та творчою індивідуальністю.

Кожна з частин комплексного кваліфікаційного екзамену оцінюється згідно з розробленою шкалою та критеріями оцінювання. Вимоги до освітньої та професійної кваліфікації випускника обумовлюють мету, зміст та форму проведення підсумкової атестації.

1. Мета

Мета підсумкової атестації у формі комплексного кваліфікаційного екзамену – перевірка теоретичних знань та практичних умінь випускника для здійснення ним професійної діяльності. Завдання комплексного кваліфікаційного екзамену полягає у виявленні рівня оволодіння майбутніми магістрами музичного мистецтва компетентністю концертного та артистичного виконавства. Комплексний кваліфікаційний екзамен спрямований на: виявлення рівня розвитку та удосконалення виконавських технічних навичок; виявлення розуміння відчуття музичної форми твору; виявлення рівня оволодіння прийомами звукового вираження характеру твору; виявлення вміння розкрити художньо-образний зміст твору шляхом демонстрування акторської майстерності.

Екзамен передбачає перевірку таких компетентностей випускника: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з музичного мистецтва та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності; здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою

музичного мистецтва; здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності; здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу; здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської діяльності; здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві та музичній педагогіці; здатність ефективно використовувати музично-технічні засоби у виконавській діяльності.

2. Передумови

Попереднє опанування навчальних дисциплін «Фах», «Диригування», «Ансамблеве виконавство» відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво дозволить скласти підсумкову атестацію другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. Програмні результати навчання

Результати підсумкової атестації передбачають оволодіння виконавською культурою, навичками репетиційної роботи та концертних виступів, які дозволять ефективно працювати в галузі концертного виконавства та під час роботи у вищому навчальному закладі.

Підсумкова атестація передбачає також уміння відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію, форми та художнього змісту. Оволодіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.

Підсумкова атестація передбачає сформованість умінь застосовувати та розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість через розуміння мистецького змісту музичного мистецтва та виконавства.

<p>Знання: принципів виконавської культури, критеріїв концертного виконавства. Уміння: здійснювати концертну виконавську діяльність, демонструвати артистизм та технічну майстерність.</p>	ПРН 1	<p>Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.</p>
<p>Знання: особливостей стилів, жанрів, певної доби, до якої належать музичні твори. Уміння: здійснювати аналіз музичних творів стосовно виявлення сольних/ансамблевих виконавських та диригентських труднощів, а також визначення особливостей художнього змісту.</p>	ПРН 3	<p>Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p>
<p>Знання: змісту художньої інтерпретації музичного твору. Уміння: здійснювати відтворення драматургічної концепції музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.</p>	ПРН 4	<p>Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.</p>
<p>Знання: методики організації та проведення репетиційного процесу. Уміння: самостійно здійснювати та організовувати репетиційну роботу для підготовки концертних номерів.</p>	ПРН 11	<p>Організовувати та здійснювати репетиційну роботу у процесі підготовки концертних номерів.</p>

Комунікація: взаємодія та комунікація з іншими колегами-музикантами: солістами, ансамблістами, диригентом, концертмейстером.		
Знання: принципів організації самостійної роботи, критеріїв якісного виконання музичних творів. Уміння: організувати самостійну роботу з фаху, самокритично оцінювати власне виконання, оволодівати новими виконавськими прийомами та техніками.	ПРН 14	Здатність здійснення самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності і самокритичності у професійній діяльності.
Знання: змісту музичного мистецтва, мистецьких цінностей, естетичних ідеалів та національної свідомості. Уміння: розвивати мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість засобами вокального мистецтва. Комунікація: сценічна взаємодія зі слухачами та іншими артистами	ПРН 15	Здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.

4. Критерії оцінювання

4.1. Академічний спів

Рівень підготовки майбутнього магістра **оцінюється за 100-бальною шкалою**. Оцінкою з комплексного кваліфікаційного екзамену є **сума балів**, отриманих випускником за результатами перевірки його компетенцій як соліста-вокаліста (**0 – 50 балів**) та артиста вокального ансамблю (**0 – 50 балів**).

Передбачається виконання студентом шести вокальних творів сольної програми та двох ансамблевих творів: старовинна арія, оперна арія ХІХ-ХХ століття, романс зарубіжних композиторів, романс українських композиторів, українська народна пісня, твір за вибором.

Особливості академічного вокального виконавства передбачають обов'язкове цілісне виконання музичних творів, які вказано у програмних вимогах. Першою частиною комплексного кваліфікаційного екзамену є сольне виконання програми.

Рівень підготовки випускника як соліста оцінюється за такими критеріями:

- володіння вокальною технікою;
- професійною дихальною опорою;
- високою співочою позицією;
- рівним звучанням голосу у головному та грудному регістрах;
- чистотою інтонування, природним тембром;
- розкрити задум автора(ів) твору вокально-тембральними засобами голосу;
- продемонструвати акторську майстерність;
- відповідний сценічному образу вигляд.

Шкала оцінювання:

46-50 балів («відмінно») – досконале володіння всіма можливостями голосу, який звучить збагачено та рівно у головному та грудному регістрах, має широкий діапазон і яскраве тембральне забарвлення; професійне володіння кантиленою та співочим диханням; впевнене, майстерне розкриття глибини авторського задуму твору та яскрава реалізація артистичного потенціалу.

41-45 балів («дуже добре») – належне володіння всіма можливостями голосу без суттєвих помилок: рівністю його звучання у головному та грудному регістрах, широким діапазоном і яскравим тембральним забарвленням; професійне володіння кантиленою та співочим диханням; належне емоційно-виразне розкриття задуму вокальних творів, розуміння їх стилю й жанровості.

37-40 балів («добре») – належне володіння всіма можливостями голосу, проте з певними недоліками: дещо форсованим звуком, горловими відтінками, іноді неточною інтонацією; за належне емоційно виразне розкриття задуму вокальних творів, розуміння їх стилю й жанровості, однак з недостатнім проявом акторських здібностей.

33-36 балів («достатньо») – посереднє володіння всіма можливостями голосу: слабка дихальна опора, тембральна нерівність, метро-ритмічна нестабільність і пластична невиразність, недостатньо висока співоча позиція, нечітка артикуляція та дикція, акторська робота є невиразною.

30-32 бали («задовільно») – доволі посереднє володіння вокальною технікою та акторською майстерністю, дуже низький художній рівень виконання творів.

0-29 балів («незадовільно») – відсутність розвитку вокально-музичних даних, невиразну творчу думку та акторську роботу, художній образ не розкрито.

Рівень підготовки випускника як артиста вокального ансамблю оцінюється за такими критеріями:

- точність інтонування у процесі відтворення вокальної партії ансамблевого вокального твору (точність інтонування партії, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, наявність динамічної шкали тощо);

- майстерність ансамблевої взаємодії між артистами-вокалістами, синхронність артикулювання елементів музичної фактури (злагожденість ансамблевого виконання, інтонаційна логіка, збереження ансамблевої динаміки тощо);

- здатність вибудовувати динамічний баланс вокальних партій, у ансамблевому виконанні (відчуття балансу партій та голосів, їх тембру, динамічності побудови вокального ансамблевого твору тощо);

- узгодженість вокальних партій з загальною драматургією ансамблевого твору (якість формопобудови, переконливість кульмінацій, природність або штучність розвитку, стильова та жанрова відповідність інтерпретації ансамблевого твору);

- артистизм, сценічний образ і рух та реалізація творчої індивідуальності виконавця вокального ансамблю (переконливість передачі образу, змістовність сценічних рухів, використання площі сцени, інтегрованість індивідуальності виконавця у зміст художнього образу ансамблевого вокального твору тощо).

Шкала оцінювання:

46-50 балів («відмінно») – студент досконало володіє теоретичними питаннями з методики, має глибокі системні теоретичні та практичні знання в галузі вокальної педагогіки, вміє творчо використовувати їх у різних педагогічних ситуаціях; має високу вокально-мовленнєву культуру, користується науковою термінологією та вміє влучно застосовувати наукові та емпіричні методи роботи, володіє методами психофізіологічної діагностики, має емпатичні здібності, сформований вокальний та емоціональний слух; студент знає основну навчально-методичну літературу з питань вокальної педагогіки та імена провідних вчених; глибоко і критично мислить, долучає до відповіді самоосвітні знання з інших видів мистецтв та галузей знань.

41–45 балів («дуже добре») – студент володіє системними теоретичними і практичними знаннями з методики викладання, вільно орієнтується в основних питаннях вокальної педагогіки, може їх теоретично обґрунтувати та навести практичні приклади; відповідь відзначається логічністю, застосуванням вокальної термінології, вмінням створити позитивний емоційний фон сприйняття; його вокально-мовленнєва культура розвинена, він добре володіє комунікативними компетенціями, однак в процесі відповіді допускає незначні помилки, які здатен миттєво виправити.

37–40 балів («добре») – студент демонструє належне володіння системними теоретичними і практичними знаннями та вміннями з вокальної методики та практики, він спроможний підтвердити теорію практичними прикладами, знає навчально-методичну літературу з вокальної педагогіки та її основні положення, користується вокальною термінологією, здатен розкрити сутність основних процесів, пов'язаних з вокальною педагогікою, але інколи може допускати деякі неточності і помилки.

33–36 балів («достатньо») – студент виявляє посередні знання теоретичного і практичного матеріалу з допущенням суттєвих помилок, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння знань; студент не спроможний навести практичні приклади застосування методичних знань, не знає основної вокальної термінології, або допускає суттєві помилки у її застосуванні, які не помічає. Культура мовлення та спілкування - посередня, бракує точності та логічності у викладенні матеріалу.

30–32 бали («задовільно») – студент має слабкі, фрагментарні знання з методики викладання фаху, він не здатен логічно побудувати свою відповідь без сторонньої допомоги. Розуміння процесів вокальної роботи – поверхове. Допускаються значні помилки у знаннях теоретичного матеріалу та у практичних вміннях.

0–29 балів («незадовільно») – знання студента слабкі, розрізнені, безсистемні, він не здатен поєднати методичні знання з практичними вміннями, або виконує цю дію з помилками, спроби відповіді на питання білету - невдалі, чи то студент зовсім відмовляється відповідати на них.

4.2. Естрадний вокал

Рівень підготовки майбутнього магістра **оцінюється за 100-бальною шкалою**. Оцінкою з комплексного кваліфікаційного екзамену є **сума балів**, отриманих випускником за результатами перевірки його компетенцій як соліста – вокаліста (**0 – 50 балів**) та артиста естрадного вокального ансамблю (**0 – 50 балів**).

Передбачається виконання студентом вісім естрадних вокальних творів сольної програми та чотирьох творів в складі естрадного вокального ансамблю: світовий естрадний хіт мовою оригіналу, українська естрадна пісня або естрадний романс, українська народна пісня у сучасній естрадній обробці, естрадний романс або балада мовою оригіналу, пісня (сцена) з мюзиклу або вокальний твір з саундтреку до фільму та один твір на вибір випускника); сучасний естрадний ансамблевий вокальний твір українських композиторів (або українською мовою), ансамблевий твір з мюзиклу або з саундтреку до фільму, світовий естрадний хіт мовою оригіналу та один твір на вибір випускників.

Першою частиною комплексного кваліфікаційного екзамену з естрадного співу є сольне виконання програми з восьми естрадних вокальних творів.

Рівень підготовки випускника як соліста оцінюється за такими критеріями:

- знання музичного тексту вокального твору (якість вивчення твору, пам'ять, текстова точність, темпова та метро-ритмічна чіткість, відсутність зупинок тощо);

- оволодіння вокальною технікою (якість використання вокального дихання, змістовність використаних технік звуковидобування, використання відповідних вокальних прийомів та технік відповідно до змісту вокальних творів);

- точність інтонування (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, наявність динамічної шкали тощо);

- баланс звучання у обох регістрах, природність тембру (стабільність звучання голосу у головному та грудному регістрах, відчуття тембру, звукового колориту тощо);

- оволодіння методикою використання засобів музично – технічного комплексу у процесі виконання вокальних творів (використання мікрофону для акцентування динамічних відтінків, органічність співу з мікрофоном, оперування мікрофонним кабелем, тощо);

- виконавська інтерпретація вокального твору (стильова та жанрова відповідність інтерпретації вокального твору, якість формопобудови, переконливість кульмінацій, природність або штучність розвитку тощо);

- артистизм, сценічний образ і рух та реалізація творчої індивідуальності виконавця (переконливість передачі образу, змістовність сценічного руху, використання площі сцени, інтегрованість індивідуальності виконавця у зміст художнього образу вокального твору тощо).

Шкала оцінювання:

46-50 балів («відмінно») – переконлива інтерпретація творів, виразне та яскраве виконання, інтонаційна чистота, впевнене знання музичного тексту твору; створення емоційної драматургії сценічного виконання твору, повна реалізація художнього образу, високий художній рівень виконання творів, розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні різних технічних, динамічних та штрихових прийомів); компетентне володіння мікрофоном, використання мікрофону для посилення динаміки та художнього змісту вокальних творів.

41-45 балів («дуже добре») – якісна інтерпретація творів, виразне виконання, інтонаційна точність, достатнє знання музичного тексту твору; достатня реалізація художнього образу, достатній художній рівень виконання творів, розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні різних технічних, динамічних та штрихових прийомів); достатнє володіння мікрофоном, використання мікрофону для посилення динаміки та художнього змісту вокальних творів.

37-40 балів («добре») – задовільна інтерпретація творів, достатньо виразне та виконання, задовільна інтонаційна точність, задовільне знання музичного тексту твору; задовільна реалізація художнього образу, задовільний художній рівень виконання творів; компетентне володіння мікрофоном, задовільне використання мікрофону для посилення динаміки та художнього змісту вокальних творів.

33-36 балів («достатньо») – недоліки у інтерпретації творів, виконання з недостатньою виразністю, інтонаційні неточності, незадовільне знання музичного тексту твору, немотивовані зупинки; неповна реалізація художнього образу, незначна сценічна скутість,

низький художній рівень виконання творів; помилки у використанні мікрофону для посилення реалізації динаміки та художнього змісту вокальних творів.

30-32 бали («задовільно») – недостатня інтерпретація творів, невиразне виконання, суттєві неточності інтонації, значні прогалини у знанні музичного тексту твору, немотивовані зупинки; художній образ не реалізовано, сценічна скутість, дуже низький художній рівень виконання творів; значні помилки у використанні мікрофону у процесі виконання.

0-29 балів («незадовільно») – відсутність виконавської інтерпретація творів, невиразне виконання, неточне інтонування, значні прогалини у знанні музичного тексту твору, твори не виконано до кінця; художній образ не розкрито, відсутність сценічного руху, незадовільний художній рівень виконання творів; незадовільний рівень використання мікрофону у процесі виконання.

Рівень підготовки випускника як артиста естрадного вокального ансамблю оцінюється за такими критеріями:

- точність інтонування у процесі відтворення вокальної партії ансамблевого вокального твору (точність інтонування партії, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, наявність динамічної шкали тощо);

- майстерність ансамблевої взаємодії в між артистами-вокалістами у естрадному ансамблі, синхронність артикулювання елементів музичної фактури (злагодженість ансамблевого виконання, інтонаційна логіка, збереження ансамблевої динаміки тощо);

- здатність вибудовувати динамічний баланс вокальних партій, у ансамблевому виконанні (відчуття балансу партій та голосів, їх тембру, звукового колориту, динамічного характеру естрадного вокального ансамблевого твору тощо);

- узгодженість вокальних партій з загальною драматургією ансамблевого твору (якість формопобудови, переконливість кульмінацій, природність або штучність розвитку, стильова та жанрова відповідність інтерпретації ансамблевого твору);

- оволодіння методикою використання засобів музично-технічного комплексу у процесі виконання ансамблевих вокальних творів (коректне використання мікрофонів для акцентування динамічних відтінків у ансамблевому виконанні, органічність ансамблевого співу з мікрофонами, оперування мікрофонними кабелями, тощо);

- артистизм, сценічний образ і рух та реалізація творчої індивідуальності виконавця в системі естрадного вокального ансамблю (переконливість передачі образу, змістовність сценічних рухів, використання площі сцени, інтегрованість індивідуальності виконавця у зміст художнього образу ансамблевого вокального твору тощо).

Шкала оцінювання:

46-50 балів («відмінно») – переконлива інтерпретація ансамблевих творів, виразне та яскраве виконання, інтонаційна чистота партій, баланс між партіями, впевнене знання музичного тексту твору; створення єдиної емоційної драматургії сценічного виконання твору, повна реалізація художнього образу у відповідному характері, нюансуванні, штрихуванні, повна синхронність артикулювання, відповідність засобів виразності художньо-виконавському змісту ансамблевого твору, високий художній рівень виконання

творів; компетентне володіння мікрофоном, використання мікрофону для посилення динаміки та художнього змісту вокальних творів.

41–45 балів («дуже добре») – якісна інтерпретація ансамблевих творів, достатньо виразне та яскраве виконання, достатня інтонаційна чистота партій, достатній баланс між партіями, достатнє знання музичного тексту твору; створення емоційної драматургії сценічного виконання твору, гарна реалізація художнього образу у відповідному характері, нюансуванні, штрихуванні, гарна синхронність артикулювання, достатня відповідність засобів виразності художньо – виконавському змісту ансамблевого твору, достатній художній рівень виконання творів; достатнє володіння мікрофоном, використання мікрофону для посилення динаміки та художнього змісту вокальних творів.

37–40 балів («добре») – задовільна інтерпретація ансамблевих творів, задовільна виразність виконання, якому не вистачає яскравості виконання, задовільна інтонаційна чистота партій, задовільний баланс між партіями, задовільне знання музичного тексту твору; достатня реалізація художнього образу у відповідному характері, штрихуванні, достатня синхронність артикулювання, задовільна відповідність засобів виразності художньо-виконавському змісту ансамблевого твору, задовільний художній рівень виконання творів; задовільне володіння мікрофоном у процесі виконання ансамблевих вокальних творів.

33–36 балів («достатньо») – недоліки у інтерпретації ансамблевих творів, інтонаційні неточності ансамблевої партії, порушений баланс між партіями, задовільне знання музичного тексту твору, немотивовані зупинки у виконанні партії; недоліки у реалізації художнього образу у відповідному характері, помилки у синхронізації артикулювання, недостатня відповідність засобів виразності художньо-виконавському змісту ансамблевого твору, задовільний художній рівень виконання творів; помилки у використанні мікрофону у процесі виконання ансамблевих вокальних творів.

30–32 бали («задовільно») – недоліки у інтерпретації ансамблевих творів, значні інтонаційні неточності ансамблевої партії, значні порушення балансу між партіями, недостатнє знання музичного тексту твору, немотивовані зупинки у виконанні партії; суттєві недоліки у реалізації художнього образу у відповідному характері, значні помилки у синхронізації артикулювання, невідповідність засобів виразності художньо-виконавському змісту ансамблевого твору, низький художній рівень виконання творів; сценічна скутість; значні помилки у використанні мікрофону у процесі виконання ансамблевих вокальних творів.

0–29 балів («незадовільно») – відсутність виконавської інтерпретації ансамблевих творів, дуже значні неточності ансамблевої партії, відсутність балансу між партіями, недостатнє знання музичного тексту твору, твори не виконано до кінця; художній образ не реалізовано, відсутність синхронізації артикуляції, незадовільний художній рівень виконання творів; відсутність сценічного руху; незадовільний рівень використання мікрофону у процесі виконання ансамблевих вокальних творів.

4.3. Хорове диригування

Рівень підготовки майбутнього магістра **оцінюється за 100-бальною шкалою**. Оцінкою з комплексного кваліфікаційного екзамену є **сума балів**, отриманих випускником за результатами перевірки його компетенцій в якості хорового диригента (**0-40 балів**), під час практичної роботи з хоровим колективом (**0-40 балів**) та з аналізу хорових творів (**0-20 балів**).

Передбачається виконання п'яти різнохарактерних творів із супроводом або без супроводу музичного інструменту; демонстрація роботи з хоровим колективом (на прикладі хорової мініатюри або нескладного хорового твору) – до 10 хвилин; письмовий аналіз трьох хорових творів, що входять до програми кваліфікаційного екзамену.

Першою частиною комплексного кваліфікаційного екзамену з хорового диригування є концертне диригування хором, який виконує п'ять різнохарактерних творів.

Рівень підготовки випускника з хорового диригування оцінюється за такими критеріями:

- формувати професійну компетентність та педагогічну майстерність;
- опанувати знання з теорії техніки диригування;
- практично володіти диригентськими прийомами до рівня навичок;
- володіти диригентськими схемами і вміти застосовувати їх на практиці;
- практично володіти ауфтактами, «точками», внутрішньо-дольовою пульсацією, та іншими прийомами диригентської техніки;
- вміти самостійно познайомитися з хоровим твором і спланувати розучування його з хором;
- володіти комунікаційними прийомами у спілкуванні з хоровим колективом.

Шкала оцінювання:

35-40 балів («відмінно») – яскрава виконавська інтерпретація вокально-хорових творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням диригентської техніки, застосування ефективних прийомів та методів під час роботи з хором; індивідуальне бачення та яскраве розкриття художнього образу творів; переконливе застосування елементів мануальної техніки; наявність диригентської волі та вміння зосереджувати увагу хорового колективу на виконавських завданнях.

28-34 балів («дуже добре») – систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням диригентської техніки; студент демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються; правильне слідування авторському тексту; вірне застосування диригентських прийомів; вміння володіти увагою хорового колективу.

21-27 балів («добре») – цілеспрямована та систематична робота студента над удосконаленням диригентської техніки, студент не завжди демонструє переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються, слідує авторському тексту; спостерігаються окремі помилки в застосуванні диригентських прийомів, засобів зосередження уваги хорового колективу.

14-20 балів («достатньо») – недостатня наполегливість в напрямку оволодіння диригентсько-хоровими знаннями, уміннями, навичками, наявність досить суттєвих недоліків у диригентсько-хоровій підготовці; значні помилки у слідуванні авторському тексту та в застосуванні диригентських прийомів.

7-13 бали («задовільно») – відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні диригентсько-хоровими знаннями, уміннями, навичками, наявність суттєвих недоліків у диригентській підготовці, значні порушення у відтворенні авторського тексту та застосуванні диригентських прийомів, нездатність зосереджувати увагу хорового колективу.

0-6 балів («незадовільно») – недбале ставлення до хорового диригування, низький рівень розвитку музикального слуху, слабкий розвиток музичного мислення, пам'яті, низький рівень диригентсько-хорових знань, умінь, навичок, про що свідчить недбалість виконавської інтерпретації вокально-хорових творів; невпевнене знання виконуваних творів; невідповідне володіння диригентською технікою; відсутність диригентської ініціативи.

Рівень підготовки випускника під час роботи з хоровим колективом оцінюється за такими критеріями:

- знання нотного тексту (якість вивчення твору, пам'ять, текстова точність, темпова та метро-ритмічна чіткість, відсутність зупинок та виправлень);
- володіння технічними прийомами диригування, координація рук – синхронність та автономність рухів, м'язова свобода, тощо);
- ефективність керування хором;
- стильова та жанрова відповідність;
- виконавське втілення драматургії твору (якість формопобудови, співвідношення частин та цілого, переконливість кульмінацій, природність або штучність розвитку);
- артистизм та творча індивідуальність виконавця;
- знання специфіки розучування творів з хоровим колективом;
- володіння навичками роботи з хором.

Шкала оцінювання:

35-40 балів («відмінно») – впевнена та енергійна організація процесу розучування хорового твору; вміння самостійно налаштувати хор; швидка діагностика та ефективне усунення недоліків звучання; впевнена, яскрава презентація хорового твору на музичному інструменті та власним голосом.

28-34 балів («дуже добре») – достатньо впевнена організація процесу розучування хорового твору, але студент демонструє певні труднощі в налаштуванні хору та в хоровій діагностиці основних недоліків звучання, вміння їх подолати у відведений регламентом час; впевнена презентація хорового твору на музичному інструменті та власним голосом.

21-27 балів («добре») – студент вміло розподіляє виділений на розучування час, але допускає незначні помилки під час презентації хорового твору на фортепіано, в процесі розучування часто звертається до музичного інструменту, мало користується власним голосом.

14-20 балів («достатньо») – наявність помилок під час гри на фортепіано хорової партитури, проблеми з налаштуванням хору та виявленням недоліків реального звучання як окремих партій так і хору у цілому. Темп репетиції млявий, студент не чітко ставить завдання перед хоровим колективом.

7-13 бали («задовільно») – студент демонструє нездатність здійснити презентацію партитури на музичному інструменті, організувати процес розучування хорового твору, недостатньо реагує на суттєві недоліки звучання; недостатня ефективність роботи з окремими партіями та з хором у цілому.

0-6 балів («незадовільно») – недбале ставлення до роботи з хоровим колективом, слабка знання хорової партитури; невміння організувати процес вивчення твору, відсутність реакції на суттєві недоліки звучання.

Рівень підготовки випускника з аналізу хорових творів оцінюється за такими критеріями:

- розкриття всіх розділів плану аналізу хорових творів
- наявність методичних порад щодо подолання інтонаційних та ансамблевих труднощів;
- розкриття індивідуального бачення виконавської концепції;
- аналіз засобів музичної виразності хорових творів.

Шкала оцінювання:

- 18-20 балів** («відмінно») – повне висвітлення питань, передбачених відповідним планом письмових аналізів хорових творів; наявність обґрунтування ансамблевої та інтонаційної проблематики, методичних порад, виконавського плану, розкриття індивідуального бачення виконавської концепції.
- 15-17 балів** («дуже добре») – студент досить повно висвітлює питання, передбачені відповідним планом, проте допускає незначні неточності в теоретичних та методичних питаннях.
- 12-14 балів** («добре») – поряд з досить повним висвітленням питань плану, студент допускає ряд помилок в аналізі засобів музичної виразності, проблем ансамблю та строю; традиційне бачення виконавської концепції.
- 9-11 балів** («достатньо») – питання відповідного плану розкриті не повністю; відсутні методичні поради стосовно роботи з хором; виконавська концепція обґрунтована не переконливо.
- 4-7 бали** («задовільно») – більшість питань плану не розкриті; студент погано орієнтується в партитурі, демонструє нездатність оперування понятійним апаратом, не формує власну виконавську концепцію..
- 0-3 балів** («незадовільно») – аналіз хорового твору складений з суттєвими відхиленнями від затвердженого плану; аналіз засобів музичної виразності, методичні поради та бачення виконавської концепції відсутні.

4.4. Фортепіано

Рівень підготовки майбутнього магістра **оцінюється за 100-бальною шкалою**. Оцінкою з комплексного кваліфікаційного екзамену є сума балів, отриманих випускником за результатами перевірки його компетенцій як концертного виконавця (**0-60 балів**) та як концертмейстера-піаніста (**0-40 балів**).

Передбачається виконання магістрантом чотирьох інструментальних творів сольної програми (поліфонії, крупної форми, двох різнохарактерних п'єс) та двох творів в якості концертмейстера з солістом (вокалістом або інструменталістом).

Першою частиною комплексного кваліфікаційного екзамену з фортепіано є концертний виступ в якості соліста-інструменталіста, який виконує чотири різнохарактерних творів.

Рівень підготовки випускника з фортепіано оцінюється за такими критеріями:

- формувати професійну компетентність та педагогічну майстерність;
- опанувати знання з техніки гри на фортепіано;
- практично володіти прийомами гри на фортепіано до рівня навичок;
- володіти віртуозністю (пальцева швидкість, координація рук та ін.);
- практично володіти навичками виконавської вимови (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, агогіка та ін.);
- вміти самостійно познайомитися з фортепіанним твором та спланувати ефективне його розучування;
- володіти артистизмом та реалізовувати творчу індивідуальність.

Шкала оцінювання:

- 54-60 балів** («відмінно») – яскрава виконавська інтерпретація фортепіанних творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки, застосування ефективних методик в роботі над фортепіанним твором; індивідуальне бачення та яскраве розкриття художнього образу творів; майстерне володіння інструментом, жанрово-стильова відповідність виконання; емоційність та виконавська воля.
- 48-53 балів** («дуже добре») – систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки; студент демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються; правильне слідування авторському тексту; вірно застосування прийомів гри на фортепіано; вміння володіти увагою слухачів.
- 42-47 балів** («добре») – цілеспрямована та систематична робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки, студент не завжди демонструє переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються, слідує авторському тексту; спостерігаються окремі помилки в застосуванні прийомів гри на фортепіано, засобів зосередження уваги слухачів.
- 36-41 балів** («достатньо») – недостатня наполегливість в напрямку оволодіння знаннями, уміннями, навичками в галузі фортепіанного виконавства, наявність досить суттєвих недоліків в інструментальній підготовці; значні помилки у слідуванні авторському тексту та в застосуванні засобів виконавської виразності.
- 30-35 бали** («задовільно») – відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні знаннями, уміннями, навичками в галузі фортепіанного виконавства, наявність суттєвих недоліків у інструментальній підготовці, значні порушення у відтворенні авторського тексту та застосуванні прийомів володіння інструментом, нездатність зосереджувати увагу слухачів.
- 0-29 балів** («незадовільно») – недбале ставлення до фортепіанного виконавства, низький рівень розвитку музикального слуху, слабкий розвиток музичного мислення, пам'яті, низький рівень знань, умінь, навичок володіння інструментом, про що свідчить недбалість виконавської інтерпретації фортепіанних творів; невпевнене знання виконуваних творів; невідповідне володіння фортепіанною технікою; відсутність виконавської волі.

Рівень підготовки випускника як концертмейстера оцінюється за такими критеріями:

- правильність відтворення нотного тексту партії супроводу;
- майстерність ансамблевої взаємодії в системі «соліст-концертмейстер», синхронність артикуляції елементів музичної фактури (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції);
- динамічний баланс звучання соліста та концертмейстера;
- вміння вибудувати звукову «вертикаль», узгоджену з партією соліста (відчуття тембру, звукового колориту, засоби звуковидобування, характер туше, диференціація фактури, педалізація);
- узгодженість партії супроводу із загальною драматургією твору (якість формопобудови, співвідношення частин та цілого, переконливість кульмінації);
- стильова та жанрова відповідність, артистизм та творча індивідуальність виконавця.

Шкала оцінювання:

35-40 балів («відмінно») – створення цілісного музичного образу в ансамблі з солістом у належному темпі, характері, нюансуванні, штриховій та динамічній палітрі. Відповідність засобів виразності художньому змісту виконуваного твору. Повна ансамблева взаємодія, синхронність артикулювання елементів музичної фактури, гарний баланс звучання соліста та концертмейстера. Яскраве, бездоганне виконання, переконливе втілення художнього образу.

28-34 балів («дуже добре») – якісне володіння усім арсеналом концертмейстерської вправності. Належне звучання ансамблю, коректне співвідношення звучання соліста та концертмейстера. Добра ансамблева взаємодія. Виконання переконливе у стилістичному та технічному відношенні, але містить у собі помилки текстового характеру.

21-27 балів («добре») – коректно виконаний супровід, але виконанню не вистачає драматургічної переконливості, форма організована поверхово, є окремі технічні або стильові недоліки. Ансамблевій взаємодії не вистачає гнучкості, не зовсім переконливий баланс звучання соліста та концертмейстера.

14-20 балів («достатньо») – неточність ансамблевої взаємодії, порушений баланс звучання соліста та концертмейстера. Недоліки технічного та художнього характеру впливають на сприйняття музичного твору, віртуозні можливості обмежені; виконання містить помилки тексту та виправлення; звукофарбовий спектр небагатий, брудна педаль.

7-13 бали («задовільно») – наявність досить суттєвих недоліків у концертмейстерській підготовці, у виконанні прослідковується лише елементарні професійні навички; слабе знання музичного тексту, значні помилки, виправлення та зупинки. Погана ансамблева взаємодія, асинхронність, викривлений баланс звучання.

0-6 балів («незадовільно») – відсутність ансамблевої взаємодії, асинхронність артикулювання елементів музичної фактури, викривлений баланс звучання соліста та концертмейстера, відсутність елементарних навичок звуковедення, розуміння музичного змісту, емоційна та м'язова скутість.

4.5. Оркестрові інструменти

Рівень підготовки майбутнього магістра **оцінюється за 100-бальною шкалою**. Оцінкою з комплексного кваліфікаційного екзамену є **сума балів**, отриманих випускником за результатами перевірки його компетенцій як соліста-інструменталіста (**0-50 балів**) та диригента оркестру (ансамблю) (**0-50 балів**).

Передбачається виконання магістрантом чотирьох інструментальних творів: поліфонії, крупної форми, двох різнохарактерних п'єс та виступ студента в якості диригента оркестру з двома оркестровими творами. Студент має представити на іспит належно оформлену партитуру та підготовлені для гри в оркестрі партії твору, інструментованого або адаптованого до складу студентського колективу НН інституту культури і мистецтв.

Рівень підготовки випускника як соліста оцінюється за такими критеріями:

- знання нотного тексту (якість вивчення твору, пам'ять, текстова точність, темпова та метро-ритмічна чіткість, відсутність зупинок та виправлень);
- віртуозність (пальцева швидкість, володіння технічними прийомами гри, координація рук – синхронність та автономність рухів, м'язова напруга, тощо);

- якість виконавської вимови (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, наявність динамічної шкали, організація ігрового часу, агогіка);
- звукофарбова чутливість (відчуття тембру, звукового колориту, засоби звуковидобування, характер туше, диференціація фактури);
- стильова та жанрова відповідність;
- виконавське втілення драматургії твору (якість формопобудови, співвідношення частин та цілого, переконливість кульмінацій, природність або штучність розвитку);
- артистизм та творча індивідуальність виконавця

Шкала оцінювання:

- 46-50 балів** – якісна виконавська інтерпретація музичних творів: яскраве, бездоганне виконання, переконливе втілення художнього образу, доцільне використання засобів музичної виразності; майстерне володіння інструментом, впевнене знання нотного тексту, жанрово-стильова відповідність виконання; емоційність та виконавська воля.
- 41-45 балів** – якісна виконавська інтерпретація музичних творів, виконання переконливе у стилістичному та технічному відношенні, але містить у собі помилки текстового характеру (випадкові зупинки або виправлення).
- 37-40 балів** – коректно відтворений текст, але виконанню не вистачає драматургічної переконливості, форма організована поверхово, є окремі технічні або стильові недоліки.
- 33-36 балів** – недоліки технічного та художнього характеру впливають на сприйняття музичного твору, віртуозні можливості обмежені; виконання містить помилки тексту та виправлення; звукофарбовий спектр небагатий.
- 30-32 бали** – наявність досить суттєвих недоліків у музично-інструментальній підготовці, у виконанні прослідковується лише елементарні професійні навички; слабе знання музичного тексту, значні помилки, виправлення та зупинки.
- 0-29 балів** – наявність граматичних та стилістичних помилок, недостатня координація та слабкий слуховий контроль, недбалість виконавської інтерпретації, неспроможність виконання творів напам'ять у повному обсязі, відсутність елементарних навичок звуковедення, розуміння музичного змісту, емоційна та м'язова скутість.

Рівень підготовки випускника як диригента оцінюється за такими критеріями:

- оволодіння основними прийомами диригування (простими, складними та складно-змішаними схемами диригування);
- застосування різних способів диригування засобами музичної виразності;
- диригентсько-вольові якості та артистичні здібності.

Шкала оцінювання:

- 46-50 балів** – створення цілісного музичного образу у звучанні оркестру у належному темпі, характері, нюансуванні, штриховою та динамічною палітрою. Відповідність засобів диригентської виразності художньому змісту виконуваного твору. Своєчасне подання остаточного варіанту партитури та партій для розучування в оркестрі.
- 41-45 балів** – якісне володіння усім арсеналом диригентської вправності. Належне звучання колективу, добра реалізація усіх поставлених диригентом завдань, належне реагування оркестрантів на вимоги диригента у процесі інтерпретації твору. Вчасно подані для виконання оркестром партитура та партії мали окремі неточності та потребували незначного доопрацювання.

37-40 балів – належне виконання музичного твору оркестром та відповідність вмінь диригента щодо передачі характеру, темпу, динаміки, образного змісту виконуваного музичного твору. Певне запізнення зі строками подачі партитури та партій оркестровому колективу. Подані в оркестр партитура та партії потребували доопрацювання та виправлення помилок,

33-36 балів - виконання диригентом твору містило певні невідповідності щодо характеру, художнього змісту, темпу або динаміки. Реагування колективу на мануальні та інші форми комунікації з диригентом мали певні недоліки. Підготовлені партитура та партії потребують значного доопрацювання. Невчасно подана партитура та написані партії скоротили час вивчення твору оркестровим колективом та вплинули на якість його виконання.

30-32 бали - виконання диригентом творів містить помилки та неточності, відхилення від схеми тактування, окремі забування тексту музичного твору, гра оркестру має тьмяне звучання та відповідне реагування на вимоги диригента. Невчасно подана партитура та партії поставили під загрозу виконання твору оркестром.

0-29 балів - текст музичного твору має значні помилки, штрихова, динамічні та художні особливості музичного образу відтворені в жестах диригента примітивно або мають значні помилки. Робота над партитурою та написанням партій не доведена до кінця, а тому не подана до виконання, або подана зі значним запізненням, що унеможливило її виконання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Екзамен.

6. Програма:

6.1. Академічний спів

1. Виконання концертної програми з академічного вокалу.
2. Ансамблеве вокальне виконавство.

6.2. Естрадний спів

1. Виконання концертної програми з естрадного вокалу.
2. Ансамблеве естрадне вокальне виконавство.

6.3. Хорове диригування

1. Виступ із концертною програмою в якості диригента хору.
2. Робота з хоровим колективом.
3. Аналіз хорових творів.

6.4. Фортепіано

1. Виконання концертної програми на фортепіано.
2. Виконання творів в якості концертмейстера з солістом (вокалістом або інструменталістом).

6.5. Оркестрові інструменти

1. Виконання концертної програми на музичному інструменті.
2. Виступ із концертною програмою в якості диригента оркестра.

7. Зміст (орієнтовний репертуарний)

7.1. Академічний спів

1. Джакомо Пуччіні. Арія Тоски з опери «Тоска».
2. Сергій Рахманінов, сл. Федора Тютчева «Весенние воды».
3. Христофор Глюк. Арія Париса з опери «Парис та Єлена».
4. Андрій Штогаренко, сл. Тараса Шевченка «Якби мені черевики».
5. Ц. Біксіо «Лунная серенада».
6. Українська народна пісня в обр. Леоніда Кауфмана «Спать мені не хочеться».
7. Джузеппе Джордані «Саго тіо бен».
8. Джакомо Пуччіні. Арія Каварадоссі з опери «Тоска».
9. Українська народна пісня в обр. Натана Шульмана «Повій вітре на Вкраїну».
10. Семен Гулак-Артемівський. Молитва Андрія з опери «Запорожець за Дунаєм».
11. Петро Чайковський, сл. Данила Ратгауза «Снова как прежде один».
12. Українська думка в обр. Владислава Заремби «Дивлюсь я на небо».
13. Борис Шереметьєв, сл. Олександра Пушкіна «Я Вас любил».
14. Микола Лисенко. Арія Остапа з опери «Тарас Бульба».
15. Джакомо Кариссими. «Vittoria, vittoria, mio core!».
16. Українська народна пісня «Бандуристе, орле сизий».
17. Микола Лисенко, сл. Івана Франка «Безмежнеє поле».
18. Українська народна пісня в обр. Миколи Лисенка «Там де Ятрань круто в'ється».

7.2. Естрадний спів

Світовий естрадний хіт мовою оригіналу:

«Can't take my eyes off you» (муз. Bob Crewe сл. Bob Gaudio); «Simply the best» (муз. Х. Найт, сл. М. Чепмен); «Mademoiselle chante le Blues» (D. Barbelivien - V. Medni - P. Kaas); «Broken vow» (муз. і сл. Lara Fabian); «Venus» (з реп. The Shoking Blue); «Memory» (муз. і сл. A. L. Webber); «Show must go on» (з реп.

Queen); «Shape of my heart» (з реп. Sting); «I will survive» (D. Fekaris - E. Perren - D. Ross); «Feeling good» (з реп. Muse); «Adagio» (муз. Т. Albinoni, сл. L. Fabian); «Hello» (муз. і сл. Adele Adkins); «Hello» (муз. і сл. Beyonce).

Українська естрадна пісня або естрадний романс:

«По веселці» (муз. і сл. К. Меладзе); «Україна – це ти» (муз. Тіни Кароль, сл. М. Бровченка та Тіни Кароль); «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка); «Заспіваймо пісню за Україну» (муз. і сл. О. Пономарьова), «Скрипка грає» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського); «Ні обіцянок ні пробачень» Муз. В. Павлік, С. Лазо, сл. С. Лазо; «Ой ти, дівчино, з горіха зерня». Муз. А. Кос-Анатольський, сл. І. Франко); «Водограй» (муз. і сл. В. Івасюка), «Чортополох» (муз. і сл. Є. Рибчинського); «Лелеча доля» (муз. І. Кириліної, сл. В. Цілого); «Гай, зелений гай» (муз. О. Злотника, сл. Ю. Рибчинського); «Я піду в далекі гори» (муз. і сл. В. Івасюка); «Тече вода» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського); «Троянда-ружа» (муз. М. Мозгового сл. В. Герасимова); «Мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового); «Зелен клен» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського).

Українська народна пісня у сучасній естрадній обробці:

«Ой верше мій верше», «Била мене мати», «Ой у гаю при Дунаю», «Ой, у вишневому саду», «Ой, чий то кінь стоїть»; «Кам'яна гора»; «Гамерицький край», «Веснянка», «Ой, я знаю, що гріх маю» (обр. М. Стецюна); «Стоїть явір над водою», «Чом ти не прийшов», «Ой, під вишнею, під черешнею», В. Заремба «Дивлюсь я на небо»; В. Косенко «Взяв би я бандуру».

Сучасний естрадний романс або балада мовою оригіналу:

«Мама моя» (муз. І. Крутого, сл. Lara Fabian); «Однообразные мелькают» (муз. А. Бальчев, сл. Н. Гумилёв); «Strangers in the night» (муз. Ч. Сінглтон, сл. Е. Снайдер); «Как жаль» (муз. і сл. Л. Деліоніді);

Пісня (сцена) з мюзиклу або вокальний твір з саундтреку до фільму:

«Memory» (муз. Е. Л. Уеббер, сл. Т. Еліот); «Please don't make me love you» (муз. і сл. D. Black, F. Wildorn, Ch. Hampton); «My favorite things» (муз. і сл. R. Rogers, O. Hammerstein II); «Hallelujah» (муз. і сл. Leonard Cohen); «Hit the road Jack» (муз. та сл. Percy Mayfield);

Сучасний естрадний ансамблевий вокальний твір українських композиторів (або українською мовою):

«Не топчїть конвалїй» (муз. М. Скорик, сл. Р. Братунь); «Чарївна скрипка» (муз. І. Поклад, сл. Ю. Рибчинський); «Запитай у серця» (муз. О. Семенов, сл. В. Кудрявцев); «Зелен клен» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинський); «Три трембіти» (муз. М. Скорик, сл. О. Вратарьов); «Зоряна дорога» (муз. М. Ковалко, сл. А. Мигай); «Моя рідня» (муз. О. Костюк сл. А. Матвійчук); «Золоті ворота» (муз. Ш. Саргсян, сл. М. Бровченко); «Бїля річки, бїля озера» (муз. І. Шамо, сл. Л. Каширіна); «Лїсова пісня» (муз. О. Зуєв, сл. А. Навроцький); «Намалюй мені ніч» (муз. М. Скорик, сл. М. Петриненко); «Три поради» (муз. І. Шамо, сл. Ю. Рибчинський).

Ансамблевий твір з мюзиклу або з саундтреку до фільму:

«Smoke gets in your eyes» (муз. Дж. Керн, сл. О. Харбах); «Tears on my pillow» (муз. і сл. S. Bradford & A. Lewis); «The way you look tonight» (муз. і сл.

Дж. Керн); «I could have danced all night» (муз. Ф. Лоу, сл. А. Лернер); «Hello, Dolly» (муз. і сл. Дж. Херман); «Moon river» (муз. Г. Манчіні, сл. Дж. Мерсер); «Shadow of you smile» (муз. Дж. Мендел, сл. П.Ф. Вебстер); «До зірок» (муз. Р. Лейк, А. Леви, аранж. М. Єліч, сл. Саша Рубан); «And all that jazz» (муз. J. Kander, аранж. К. Shaw).

Світовий естрадний хіт мовою оригіналу:

«Love in blind» (муз. В. Stone, сл. В. Stone & J. Rose); «Lady Marmalade» (муз. і сл. Б. Кру, К. Нолан); «Shallow» (муз. і сл. Леді Гага, Марк Ронсон, Ендрю Уайетт, Ентоні Россомандо); «What kind of man» (муз. і сл. Ф. Велч, І. Саммерс); «Счастье в каждый дом» (муз. і сл. Р. Архіпова); «Waltz (Auld lang syne)» (муз. Р. Бернс, сл. народні); «Dancing Queen» (муз. і сл. Б. Андерсон, Б. Ульвеус, С. Андерсон); «Fly me to the moon» (муз. і сл. Б. Ховард).

7.3. Хорове диригування

Твори без супроводу:

Українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Котилася зірка». Українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Пряля». Українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Щедрик». Б. Лепкий, Л. Лепкий. «Чуєш, брате мій», обробка А. Авдієвського. Б. Лятошинський «Люблю похмурі дні». О. Яковчук «Щедрівка». Р. Щедрін «Перша крига». Українська народна пісня в обробці О. Некрасова «Розкопаю я гору».

Твори з супроводом:

Дж. Верді. Хор з І дії опери «Набукко». С. Людкевич. «Гагілка». Г. Майборода. Хор з опери «Мілана». Л. Бетховен. «Куріе» з меси до-мажор. П. Чайковський хор з опери «Євген Онєгін» «Девицы-красавицы».

Твори для роботи з хором:

Є. Карпенко «Колядка». М. Людїг «Лісове озеро». Р. Шуман «Вечірня зірка». В. Шебалін «Конвалія». Українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Налетіли журавлі». Українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Пливе човен». Польська народна пісня «Вісла».

7.4. Фортепіано

Сольна програма.

Циклічна поліфонія:

І. С. Бах: Прелюдія і fuga з ДТК (т. I або II); Французька або англійська сюїта; Партита, Токата. Д. Шостакович. Прелюдія і fuga (24 прелюдії і фуґи). М. Скорик: Прелюдія і fuga (12 прелюдій і фуґ). П. Чайковський: Прелюдія і fuga. С. Франк: Прелюдія, хорал і fuga; Прелюдія, fuga і варіація.

Соната:

Й. Гайдн: Соната (тт. 1-4). В. А. Моцарт: Соната (тт. 1-2). Л. Бетховен: 32 сонати для ф-но. Ф. Шуберт, Р. Шуман, С. Прокоф'єв.

Концерти:

І. С. Бах (d-moll, f-moll, g-moll). Й. Гайдн (D-dur, G-dur). В. А. Моцарт (№№1-27). Л. Бетховен (№№ 1-3). Ф. Мендельсон (d-moll). Ф. Шопен (№№1, 2). Ф. Ліст (№1). К. Сен-Санс (№2,5). П. Чайковський (№№1,2). С. Рахманінов

(№№1-3). С. Прокоф'єв (№№1-3). М. Равель (№1). Д. Шостакович (№№1,2).
Ф. Пуленк. М. Рубінштейн (№4). Л. Ревуцький, М. Балакірєв.

Концертний етюд:

М. Мошковський: 15 віртуозних етюдів. Ф. Шопен: Етюди ор. 10, 25.
Етюди Ф. Ліста, О. Скрябіна, С. Рахманінова, К. Дебюссі. В. Косенко.

П'єса українського композитора:

М. Лисенко: Прелюд до мінор, Концертний Вальс, Експромт ля мінор,
Мрії. Л. Ревуцький: Прелюдії тв. 4, 7, 11; Пісня. В. Косенко: Поєми-легенди
№1-2. М. Скорик: Партита №5 (Вальс, Арія, Фінал). М. Штогаренко: Етюд-
малюнки. І. Шамо: Берізка, Веснянка, цикл "Гуцульські акварелі", "Українська
сюїта". М. Кармінський: п'єси з Партит. Ю. Іщенко: Токата. І. Сасько: цикл
«Відгомін століть».

Акомпанування солісту

Камерно-вокальні твори:

Аляб'єв О.: Соловей. Бетховен Л.: Кохаю тебе, Спогад. Брамс І.:
Колискова. Верстовський О.: Старий чоловік. Глінка М.: Мері, Сумнів. Гріг Е.:
Пісня Сольвейг. Гурильов О.: Розлука. Косенко В.: В Сибір, Вечірня пісня,
Вітер легковійний, Говори, говори, І знов душа моя, Колискова, Осінній вечір,
Сльози, Сумний я, Я ждав тебе. Масканьї П.: Сіціліана. Мендельсон Ф.: На
крилах пісні, Фіалка, Весняна пісня. Римський-Корсаков М.: Східний романс.
Рубінштейн А. Співак. Чайковський П.: Чому. Шопен Ф.: Бажання, Воїн.

Обробки українських пісень:

Балада про Довбуша (обробка Задора). Вітер віє горою (обробка Лисенко).
Віють вітри (обробка Лисенка). Ворскло річка. Лисенко. Грицю, Грицю, до
роботи (обробка Косенко). Діброва зелена (обробка Скорика). Дід рудий
(обробка Лисенко). Де ти, доню, барилася (обробка Лисенка). Дивлюсь я на
небо (обробка Заремби). За горою, за крутою (про пана Саливона) (обробка
Ревуцького). За Сибіром сонце сходить (обробка Степаненка). Зоре моя вечірня
(гармонізація Уманса). Козака несуть і коня ведуть (обробка Лятошинського).
Мала мати одну дочку (обробка Лятошинського). Ніч яка місячна (третя
обробка). Ой вийду я на могилу (обробка Лятошинського). Ой зав'яла червона
калина (обробка Лисенка). Ой запив козак, запив (обробка Лисенка). Ой кум до
куми залицявся (обробка Людкевича).

Фрагменти з опер та ораторій:

Бортнянський Дм. Арія Перлажуа з опери «Свято Сеньйора», Арія
Доктора (Син-суперник). Гендель Г. Ораторія «Самсон»: дві арії Самсона, Арія
Даліли. Глюк К. Опера «Орфей»: арія Орфея «Загубив я Евредіку». Гуно Ш.
Опера «Фауст»: романс та куплети Зібеля. Даргомижський О. Опера «Русалка»:
Пісня Ольги, Пісня Наталки. Кальман І. Пісня Мариці із оперети «Мариця».
Мейтус Ю. Арія Люби із опери «Північні зірки». Моцарт В. Опера «Весілля
Фігаро»: арія Барбаріни «Впустила, загубила», арія Керубіно «Серце хвилює»,
арія Сюзани. Римський-Корсаков М. Опера «Снігуронька»: аріозо Мізгіря,
арієтта Снігуроньки. Чайковський П. Опера «Піковая дама»: романс Поліни.

Інструментальні твори:

Брамс І. Скерцо. Барток Б. Румунські танці. Бах І. Арія, Сіциліана. Бах Ф.Е. Граве. Бетховен Л. Романс Фа мажор, романс Соль мажор. Брамс І. Угорські танці. Венявський Г. Легенда, полонез Ре мажор, скерцо-тарантела, Вьєтан А. Балада і полонез соч. 38. Гендель Г. Пасакалія. Арутюнян А. Експромт. Глазунов О. Пісня менестреля. Крейслер Ф. Віденський каприс. Раков М. Поема. Поппер Д. Тарантела. Прокоф'єв С. Балет «Попелюшка»: адажіо, балет «Кам'яна квітка»: вальс. Чайковський П. Ноктюрн (обр. А. Брандукова).

7.5. Оркестрові інструменти

Бандура

Поліфонія:

Й. С. Бах Прелюдія і фуга (До мажор), Бурре. М. Дремлюга Прелюдія і фуга (Мі мінор). Г. Гендель Пасакалія, Фуга c-moll, Фуга a-moll. Д. Ціполлі Фугета g-moll, Фугета a-moll. Ю. Грицун Чакона.

Твори великої форми:

Г. Гендель Концерт D-dur (II,III ч.). А. Вівальді Концерт для флейти з оркестром G-dur перекладення А. Шатского. Невідомий автор XVI ст. Зелені рукави. В. А. Моцарт Полонез. Г. Гендель Алеманда із сюїти d-moll перекладення В. Іщенко. Д. Скарлатті Соната перекладення В. Іщенко.

Концертний етюд:

О. Курінний, К. Мясков, О. Дегтяр.

Варіації для бандури:

С. Баштан Варіації на укр. нар. пісню «Йшли корови із діброви». М. Глінка Варіації на тему Моцарта. Г. Гембера Варіації на укр. нар. пісню «Марена». К. Новицький Варіації на дві укр. нар. теми. А. Муха Варіації на укр. нар. пісню «Взяв би я бандуру». К. Мясков Варіації на дві укр. нар. теми, Варіації на укр. нар. пісню «Ой співаночки мої», Варіації на укр. нар. пісню «Якби мені черевички». В. Кухта Скерцо. О. Герасименко Варіації на укр.нар.пісню «В кінці греблі, шумлять верби»

Інструментальні твори для бандури:

О. Гук-Кабачій Весна без тебе, Наспів ранкового моря. О. Дегтяр Концертний етюд. Є. Дога Сонет. Є. Лінгвінський Зорепад. О. Вінницький Босса-нова. Я. Стецюн Український танок. К.Мясков Скерцо, Наспів, Роздум, Елегія. М. Дремлюга Дума. О. Герасименко Елегія, Роздум. Г. Матвіїв Блюз нічного причалу, Місячна доріжка. М. Скорик обр. Я. Джусь Мелодія. О. Левицький Прелюд. Р. Лісова Назавжди. В. Кухта Концертний етюд.

Вокально-інструментальні твори:

Сл. і муз. О. Дегтярь «Світ одвічної краси». Укр. нар. пісня в обробці О. Герасименко «Ой я знаю, що гріх маю». С. Гулак-Артемівський Романс Оксани. Укр. нар. пісня в обробці М. Лисенка «Дощик». Укр. нар. пісня «Зоре моя вечірняя». Муз. В. Титаренка сл. Б. Списаренка «Журавка». Муз. І. Шамо сл. Ю. Рибчинського «Три поради». Муз. Р. Лісової, сл. Т. Акименка «Доле моя». Муз. Р. Лісової, сл. С. Карнієнко «Розкажи, матусю...». Муз.і сл. В. Івасюка «Колискова»

Баян

Циклічна поліфонія:

І. С. Бах. Прелюдія і фуга з ДТК, Партита, Токати. Й. Пахельбель Чакони, Прелюдії і фуги. П. Чайковський Інтродукція і фуга.

Класична соната:

Й. Гайдн, В. А. Моцарт, Д. Скарлатті.

Концертний етюд:

Етюди Ф. Ліста, А. Гайденка.

П'єси композиторів:

А. Гайденко, В. Подгорного, В. Зубицького, В. Власова, А. Білошицького, В. Семенова, В. Грідіна.

Концерти:

І. С. Баха, А. Гайденка, Ф. Анжеліса.

Скрипка

Поліфонічні твори:

Й. С. Бах Сонати та партіти для скрипки соло. С. Прокоф'єв Соната для скрипки соло. І. Хандошкін Три сонати.

Твори великої форми:

В. Моцарт Концерти № 1-5-й. А. Штогаренко Концертіно. Й. С. Бах Концерти ре-мінор, мі-мажор, ре-мажор. А. В'єтан Концерти № 2, 4, 5. Т. Віталі Чакона. Ф. Мендельсон Концерт. Ю. Знатоков Концерт. В. Шебалін Сюїта. А. Арєнський Концерт. М. Брух Концерт соль-мінор. К. Сен-Санс Концерт № 3. О. Ейгес Концерт. Б. Дваріонас Концерт. А. Дворжак Концерт. Е. Лало Іспанська симфонія. А. Хачатурян Концерт. П. Чайковський Концерт. А. Штогаренко Концерт. Д. Шостакович Концерт № 1.

Твори малої форми:

А. Бабаджанян Експромт. М. Балакіреєв Експромт. Р. Глієр Романс. Б. Дваріонас Елегія. Г. Вінявський Легенда, Вибрані мазурки. А. В'єтан Тарантелла. О. Глазунов Роздум. В. А. Моцарт Рондо. С. Прокоф'єв Чотири п'єси з балету «Ромео і Джульєтта». С. Рахманінов Романс. М. Римський-Корсаков Політ джмеля. Ф. Шуберт Романс. Р. Шуман Романс. В. Власов Словацька рапсодія. Г. Галінін Скерцо. А. Мачаваріані Долурі. М. Раков Імпровізація. К. Тактакішвілі Рондо. С. Прокоф'єв П'ять мелодій. П. Сарасате Іспанські танці. А. Хачатурян Пісня-поема. П. Чайковський Мелодія, Роздум, Скерцо. Д. Шостакович Три цикла прелюдій. Р. Щедрін Унаслідування Альбенісу.

П'єси український композиторів:

В. Гомоляка Карпатська легенда. Л. Дичко Веснянка. І. Карабіц Ліричні сцени. Я. Лапінський Рапсодія. Ю. Мейтус Варіації на українську тему. М. Скорік Карпатська рапсодія, Каприс для скрипки соло. А. Станко Скерцо. Є. Станкович Триптих.

Орієнтовний репертуарний зміст з програми диригування оркестром:

Аренський А. опера «Сон на Волзі» (увертюра). Баласанян С. музика з балету «Лейлі і Меджнун». Бетховен Л. симфонії, увертюра «Егмонт». Бізе Ж. музика до драми А. Доде „Арлезіанка”, опера „Кармен” (увертюра). Бородин О. опера «Князь Ігор» (увертюра). Брамс Й. симфонії. Вагнер Р. опери «Тангейзер», «Рієнци» (увертюри). Верді Д. увертюри до опер. Гаджібеков У. опера «Кер Оглі» (вступ). Глазунов О. «Урочиста» увертюра. Глінка М. опера «Життя за царя» («Іван Сусанин» увертюра), опера «Руслан і Людмила» - III дія танці, Хор персидок, Арагонська хота. Глієр Р. музика з балету «Мідний вершник». Лисенко М. Опера «Тарас Бульба» (увертюра). Гуно Ш. опера «Фауст» (танці). Гріг Е. музика до драми Г. Ібсена «Пер Гюнт». Данькевич К. опера «Богдан Хмельницький» (увертюра). Даргомижський О. опера «Русалка», Слав'янський танець №10. Калінніков В. Перша симфонія. Караєв К. музика з балету «Сім красунь». Кореллі Л. Ларго. Ліст Ф. Фортепіанний цикл «Годы странствий», симфонічна поема «Прелюди». Моцарт В. А. Опера «Чарівна флейта» (увертюра), Симфонії.

Музика до кінофільмів: М. Римський Корсаков. Концертні варіації для гобоя з оркестром. Л. Лядов Концертна полька для фортепіано з оркестром. М. Римський Корсаков Концерт для тромбона з оркестром. Ж. Бара Анданте та Аллегро для тромбона з оркестром. Н. Гаде Фокстрот «Жалюзі» для саксофона-сопрано з оркестром. К. Молчанов Вокаліз із кінофільму «Своя судьба». К. Рейнеке Балада для флейти з оркестром. Т. Маюдзумі Концертіно для ксилофона з оркестром. М. Розауро Концерт для маримби з оркестром. П. Крестан Концертіно для маримби з оркестром. Л. Мільде Тарантелла для фагота з оркестром. В. Щолоков Концерт для труби з оркестром. К. Карапетян «Плач скрипки» для кларнета з оркестром. Р. Макаренко «Жайворонок», концертна п'єса для флейти з оркестром. Б. Карамішев Веселий кларнетист. А. Гілев Частушка для труби з оркестром. В. Матвійчук «Ватра». П'єса для сопілки з оркестром. В. Василевський «Балада» для сакс-альта з оркестром. П. Дзон «Саксоманія» для сакс-баритона з оркестром. Г. Гаранян «Балада» для сакс-тенора з оркестром. Р. Глієр «Романс» для валторни з оркестром. Н. Пашаєв «Експромт» для валторни з оркестром. Ю. Фучік «Старий воркун». П'єса для фагота з оркестром. В. Хватов «Окуньчик» концертна п'єса для гобоя з оркестром. В. Анікін «Фієста барабанів» п'єса для ударних з оркестром. М. Діксон «Прощай чорний дрозд» п'єса для флейти з оркестром.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів). Київ: Віпол. 176 с.
2. Антонюк В.Г. Постановка голосу: *навчальний посібник для студентів вищих муз. навч. закладів*. Київ: Українська ідея, 2000. 68 с.
3. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: *Монографія*. Видання друге, перероблене і доповнене. Київ: Українська ідея, 2001. 144 с.
4. Базиликот Б.О. Орфоєпія в співі: *Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 126 с.
5. Безугла Р. І. Баянне мистецтво в музичній культурі України (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.01 — Теорія та історія культури / Руслана Іванівна Безугла. — К., 2004. — 20 с.
6. Бенч О.Г., Шокало О.Г. Український хорний спів. Київ: Український світ, 2002. 440 с.
7. Бобечко О. Витоки і розвиток камерних ансамблевих форм жіночого бандурного виконавства / Оксана Бобечко // Вісник Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. Мистецтвознавство. — Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2009–2010. — Вип. 17–18. — С. 332–339.
8. Бриліант О., Палкін В. Вокальні вправи для самодіяльного хору. Київ: Музична Україна, 1978. 25 с.
9. Брояко Н. Б. Методика навчання гри на бандурі: навчальний посібник / Надія Брояко.— К., 2007. — 230 с.
10. Брояко Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста / Надія Брояко. Івано-Франківськ: Обласна друкарня, 1997. — 150 с.
11. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: композиторська творчість і виконавство : дис. канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Марина Володимирівна Булда. — Харків, 2007. — 270 с.
12. Ваврик О. Кобзарські школи в Україні / Оксана Іванівна Ваврик. — Тернопіль: Збруч, 2006. — 221 с.
13. Вайнштейн Л.И. Камилло Эверарди и его взгляды на вокальное искусство. Воспоминание ученика. Киев, 1924.
14. Василенко Л.М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики : дис. канд. пед. наук. Київ, 2003. 211с.
15. Власов В. П. Школа джаза на баяне и аккордеоне : учеб. пособие / В. П. Власов. — Одесса : Астропринт, 2008. — 160 с.
16. Власов В. П. Становление баянной композиторской школы на Украине / В. П. Власов. — К., 2003. — 76 с.
17. Вороніна Н.П. Специфика развития голосового аппарата певца (на примере голоса сопрано). *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей* : зб. матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П. Рудницької. Чернівці : Зелена Буковина, 2010. 348 с.

18. Гладишева А.О. Сценічна мова: дикційна та орфоепічна нормативність. Київ: КДіТМ, 1996. 99 с.
19. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва : *підручник*. Київ : НМАУ імені П.І. Чайковського, 1997.
20. Голубєв П.В. Поради молодим педагогам-вокалістам. Київ, 1983.
21. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства. Изд. 4-е. Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. 183 с.
22. Голяка Г.П. Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Геннадій Петрович Голяка ; Харківський держ. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. — Х., 2008. — 16 с. — укр.
23. Грица С. Мелос української народної епіки / Софія Йосипівна Грица. – К.: Наукова думка, 1979. – 248 с.
24. Губ'як Д. Грай, «Кобзарю»! / Дмитро Губ'як. – Львів: ТеРус, 2010. – 280 с.: 12 с. іл. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти України / Андрій Гуменюк. – К.: Наукова думка, 1967. – 244 с.
25. Давидов М.А. Наукові перспективи української вокальної школи. *Музикознавчі записки*. № 2, 2004. С. 18.
26. Давидов М. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва / Микола Давидов. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. – 223 с.
27. Давидов М.А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста: підручник для студентів вищих навчальних закладів / М. А. Давидов. – Київ, 2004. – 287 с.
28. Далецкий О.В. Обучение пению: путь к бельканто. Из опыта педагога. Учебное пособие. 4-е изд., доп. и перераб. Москва: Издательский дом «ФАИНА», 2011. 352 с.
29. Деменко Б. Робота піаніста над поліритмічними труднощами. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства: зб. ст. Київ: Муз. Україна, 1981. С. 51–61.
30. Дмитрук І.І. Жанр перекладу та його різновиди в сучасному бандурному мистецтві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Ірина Іванівна Дмитрук. – Львів, 2009. – 19 с.
31. Дорошенко Л.П. Поради співакам-солістам. Київ: ДВОМіМЛ УРСР, 1958. 94 с.
32. Дрожжина Н.В. Функції мікрофону у вокальному виконавстві на естраді. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : 36. наук, праць. Вип. 15. Харків : ХДУМ ім. Котляревського, 2005. С. 77-86.
33. Дуб'єцька Л.С., Добровольська Т.С.. Постановка голосу для спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» . Хмельницький, 2007. 27 с.
34. Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХІ століття: монографія / Віолетта Дутчак. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. – 488 с.

35. Дутчак В. Ансамблевий вид виконавства на бандурі. Історія і сучасність: вступна стаття / Віолетта Дутчак // «Любіть Україну»: пісні для ансамблів бандуристів в аранжуваннях В. Дутчак. – Івано Франківськ: Плай, 2003. – С. 3–12.
36. Душний А. Виконавські досягнення Львівської школи баянно-акордеонного мистецтва у 1990-х – 2000-х роках // Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ-ХХІ століть: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – С. 208-214.
37. Євтушенко Д. Питання вокальної педагогіки. Київ, 1963. С. 89.
38. Жеплинський Б. М. Коротка історія кобзарства в Україні / Богдан Жеплинський. – Львів: Край. – 2000. – 196 с.
39. Жишкович М. Основи вокально-педагогічних навиків / Методичні поради для студентів вокальних факультетів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Львів, 2007. 43 с.
40. Захарченко Т. Методические рекомендации по изучению сформированности навыков чтения нот с листа у студентов муз.-пед. факультета (на материале песен школьного репертуара). Сумы: СГПИ, 1989. 20 с.
41. Имханицкий М. И. История баянного и аккордеонного искусства : учеб. пособие / М. И. Имханицкий. — М. : Изд-во РАМ им. Гнесиных, 2006. — 520 с.
42. Карпенко Є.В. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики. Суми: ВВП „Мрія – 1” ЛТД, 2001. 109 с.
43. Князєв В. Ф. Еволюція виконавської техніки в українській баянній школі (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 — муз. мистецтво / Владислав Федорович Князєв. — К., 2005. — 20 с.
44. Колодуб І.С. Теорія вокального мистецтва. Харків, 1996. 199 с.
45. Коломоєць О. М. Хорознавство. Київ: Либідь, 2001. 167 с.
46. Комиссаров О.В. Фонетический метод в формировании вокально-артикуляционных навыков у учащихся младших классов. Киев, 2000. 242 с.
47. Корженевський А. До питання про специфіку мислення музиканта-виконавця. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства: зб. ст. Київ: Муз. Україна, 1981. С. 29–40.
48. Кушка Я.С. Методика навчання співу: Посібник з основ вокальної майстерності. Тернопіль: Начальна книга – Богдан, 2010. 288 с.
49. Лащенко А.П. Хоровая культура. Київ: Либідь, 1989. 134 с.
50. Лісняк І. Становлення академізму у бандурному мистецтві ХХ століття / І. Лісняк //Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. – Київ: Муз. Україна, 2006. – Вип. 1: Еволюційні процеси у музичному мистецтві: від минулого до майбутнього (Київ-Донецьк). – С. 142– 150.
51. Люш Д. Розвиток і охорона співацького голосу. Київ: Муз. Україна, 1988. 138 с.
52. Мархлевський А.Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ: Музична Україна, 1986. 96 с.

53. Маруфенко О.В., Меньшиков М.В. Фонопедичні вправи як профілактика голосових ушкоджень у співаків-підлітків. *Наукові пошуки: Зб. Наук. Праць молодих учених*. Суми: Вид-во СумДПУ, 2009. С. 292 – 294.
54. Микиша М.В. Практичні основи вокального мистецтва / Літ. виклад М. Головащенко. 2-ге вид. Київ: Музична Україна, 1985. 80 с.
55. Михайличенко О.В. Нариси з історії музично-естетичного виховання молоді в Україні. Київ: КДЛУ, 1999. 224 с.
56. Музична естрада. Словник / Укладач В. М. Откидач. Харків: Видавець І. В. Якубенко, 2004. 445 с.
57. Ніколенко О. Оригінальна інструментальна бандурна творчість в аспекті жанрово-стильової еволюції: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / О. І. Ніколенко. – Львів, 2011. – 16 с.
58. Олексюк О.М. Музична педагогіка : *навчальний посібник*. Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.
59. Організація самостійної роботи над художньою інтерпретацією музичних творів: методичні рекомендації для студентів-заочників музично-педагогічних факультетів / укладач Г. Падалка. Київ: РУМК, 1991. 36 с.
60. Падалка Г. Педагогіка мистецтва: теорія та методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
61. Питання диригентської майстерності: Збірка статей Упор. М.М. Канерштейн. Київ: Музична Україна, 1980. 184 с.
62. Прядко О.М. Розвиток співацького голосу : *методичні рекомендації для викладачів вокалу та студентів музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів*. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2009. 92 с.
63. Рахчеев Н.В. Постановка голоса и методика обучения пению: Учебно-методическое пособие. Минск: БГУ, 1988. 44 с.
64. Семешко А. А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ—ХХІ століть : довідник / Анатолій Андрійович Семешко. — Тернопіль : Богдан, 2009. — 244 с.
65. Семешко А. А. Портрети сучасних українських композиторів-баянистів (в формі діалогів). Анатолій Гайденко / Анатолій Андрійович Семешко. — К. : Асо-opus, 2004. — 54 с.
66. Смирнова Т.А. Хорознавство. Харків: СДПУ, 2000. 180 с.
67. Содержание и организация самостоятельной работы студентов: метод. рекомендации по обучению игре на фортепиано для студентов и преподавателей музыкально-педагогических факультетов / сост. Л. Макарова. Сумы: СГПИ, 1998. 20 с.
68. Стеценко В.К. Методика навчання гри на скрипці. ч.І. 2-е вид. Київ, 1974, ч. II. 2-е вид. Київ. 1982.
69. Стахевич А.Г. Искусство Bel Canto в итальянской опере: Монография. Харьков, 2000. 155 с.
70. Стахевич О.Г. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1: Природно-наукові теорії сольного співу. Курс лекцій. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2002. 92 с.

71. Стахевич А.Г. Профессионально-техническая подготовка в искусстве пения. Сумы, 1991.
72. Стахевич А.Г. Регистровые звукообразования певческого голоса в вокальной педагогике. Сумы, 1989.
73. Стахевич А.Г. Теоретические основы процесса постановки голоса в вокальной педагогике. Сумы, 1992.
74. Тагиев М., Парсенов А. Практические вопросы скрипичной педагогики. Баку, 1981.
75. Чайка В. Мистецтво творити голосом. Роль психофізіологічного стану студента у розвитку його вокальної майстерності: поради педагога. Львів: Місіонер, 2008. 104 с.
76. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти: Методичний посібник для вчителів музики загальноосвітніх шкіл, керівників вокальних гуртків, студентів диригентсько-хорових факультетів музичних та педагогічних вузів. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2005. 138 с.
77. Юцевич Ю.Є. Роль вокально-слухових впливів у формуванні дитячих голосів. *Музика в школі*, № 7. Київ: Музична Україна, 1981. С. 36 – 43.

Електронні ресурси:

1. Вокальне мистецтво [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://posibnyku.vntu.edu.ua/Pr_cult/content/roz14.html
2. Музичне виконавство: вокальне мистецтво [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_15_6.php
3. Про дитячі голоси [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://akolada.org.ua/pages/index/bibl/mus_vykonavstvo/prodytholosy.php
4. Співацький голос [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://gusosh.moy.su/publ/tvorchim_uchiteljam/blok_khudozhno_estetichnikh_disciplin/spivackij_golos/11-1-0-6
5. Типи співацьких голосів [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Типи_співацьких_голосів
6. Cooksey, J.M., Welch G. F. Adolescence, Singing Development and National Curricula Design / John M. Cooksey, Graham F. Welch [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract;jsessionid=B1405DEFC1289D8958986465FC7EC252.journals?fromPage=online&aid=2913256>
7. Cooksey, J. M. Voice transformation in male adolescents / J. M. Cooksey [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://web.ku.edu/~cmed/450/CookseyMaleVoiceTransformation.pdf>
8. Harries M. L. L., Walker J. M., Williams D. M., Hawkins S., Hughes I. A. Changes in the male voice at puberty / M. L. L. Harries [et al.] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://adc.bmj.com/content/77/5/445.full#target-4>
9. Kenny D. T., Mitchell H. F. Vocal quality in female classical singers: The role of acoustics, perception and pedagogy / Dianna T. Kenny, Helen F. Mitchell // Proceedings of the third Conference on Interdisciplinary Musicology (CIM07). –

- Tallinn, Estonia, 15-19 August 2007 [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.uni-graz.at/~parncutt/cim07/CIM07%20Proceedings/CIM07_Kenny-Mitchell_Vocal%20Gestures.pdf
10. Killian J. A Description of Vocal Maturation among Fifth- and Sixth-Grade Boys / Janice Killian [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://jrm.sagepub.com/content/47/4/357.abstract>
  11. Mattiske, J. A., Oates, J. M., & Greenwood, K. M. Vocal problems among teachers: A review of prevalence, causes, prevention, and treatment / J. A. Mattiske [et al.] // Journal of Voice. – 1998. – N. 12. – P. 489-499. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.jvoice.org/search/quick>
  12. Reeve, M. The structure of the vocal folds. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.voicesource.co.uk/article/152>
  13. Willis E.C. and Kenny D.T. Effect of voice change on singing pitch accuracy in young male singers / Elizabeth C. Willis and Dianna T. Kenny. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.uni-graz.at/~parncutt/cim07/CIM07%20Proceedings/CIM07_Willis-Kenny_Pitch%20accuracy.pdf
  14. Willis E.C. and Kenny D.T. Phonational gaps in the developing male adolescent voice / Elizabeth C. Willis and Dianna T. Kenny [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.uni-graz.at/~parncutt/cim07/CIM07%20Proceedings/CIM07_Willis-Kenny_Phonational%20gaps.pdf